

Türkiye’de Tarih Öğretiminin Yönelimi Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on The Tendency of History Teaching In Turkey

Selahattin KAYMAKCI

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kastamonu

Makale Geliş Tarihi: 05.06.2017

Yayına Kabul Tarihi: 28.08.2017

Özet

Bu araştırmanın amacı, yapılan tezlerden hareketle Türkiye’de tarih öğretiminin yönelimiyle ilgili ipuçları elde etmektir. Araştırmada nitel yaklaşım kapsamında belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri kaynağı olarak YÖK Tez Merkezi’ne kayıtlı toplam 368 tez incelenmiş ve toplanan veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda tezlerin en çok yüksek lisans düzeyinde olduğu, yayım yıllarının 2000 sonrasında yoğunlaştığı ve tezlerin genellikle büyükşehirlerde bulunan köklü üniversitelerde hazırlandığı belirlenmiştir. Konu açısından tezlerde kurum çalışmaları, kişiler ve tarihyazımı, ders kitapları, öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımları, öğretim teknoloji ve materyalleri ile okul dışı tarih öğretimi ön plana çıkmıştır. Yöntem bakımından ise tezlerde en çok tarihsel araştırma ve tarama yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türk tarih kurumu, tarihçilik, tarih öğretimi, tez, içerik, Türkiye.*

Abstract

The aim of this study is to elicit the current situation and determine future tendencies about history education in Turkey by reviewing thesis. Document analysis, one of the methods of qualitative methodology, was used in the study. As documents, in total 368 theses, registered in Turkish Council of Higher Education Thesis Database were explored. Collected data were analyzed with content analysis. The results showed that the majority of theses were at master level, the numbers of publication years of theses were increased after 2000 and the majority of them were prepared in established universities, founded in the big cities of Turkey. In the context of subject, institutional studies, historians and historiography, textbooks, teaching-learning theory and approaches, instructional technology and materials and out of school history education were among the most studies topics. In the context of method, historical and descriptive methods were among the most studies methods.

Keywords: *Turkish historical society, historiography, history education, thesis, content, Turkey.*

1. Giriş

Tarih insan topluluklarının bütün faaliyetlerini, geçirdikleri gelişmeleri ve aralarında geçen olayları yer ve zaman göstererek neden-sonuç ilişkisi içinde, belgelere dayanmak suretiyle araştıran ve günümüze ulaştıran bir sosyal bilim dalıdır (Özçelik, 2011). Tarihin konusu insandır ve insanın yaptığı bütün eylemlerle bunların sonucunda meydana gelen olayları araştırır. Bu bağlamda tarih, insanların eylemleri sonucu ortaya çıkan olayları şekillendiren kanunları bulmaya, gelişme-çöküş ile tekâmül-yozlaşma koşul ve aşamalarını açıklığa kavuşturmaya odaklanır (Kütükoğlu, 1998). Tarihçi ise ezberci, masalcı, hikâyeci ve aktarmacı değil; geçmişe inerek oradaki olayları, olguları, delilleri ve şahitleri gören, algılayan, keşfeden, orada bulduklarını inceleyen, değerlendiren, ilişkilendiren ve çıkarımda bulunabilen kişidir (Güler, 2005).

Tarihçilerin ortaya koyduğu sonuçları geniş halk kitlelerine ulaştırmak hem bilginin değerini artırması hem de geniş halk kitlelerinin bilinçlendirilmesi adına önem taşımaktadır. İşte bu noktada tarihin öğretimi devreye girmektedir. Tarih; ahlaki gelişimi sağlamak, uygarlık, değer ve kültürün gelişimini göstermek, sosyalleşmek, boş zamanları değerlendirmek, milli kimlik gelişimini sağlamak, iyi vatandaş yetiştirmek, demokratik yaşam becerileri kazandırmak, geçmişini öğrenmek ve geçmişten ders almak, yaşanan zaman diliminde meydana gelen siyasi, sosyal ve ekonomik sorunların nedenlerinin farkına varmak ve yaşanan zamanı daha iyi yorumlamak gibi amaçlarla öğretilmektedir (Demircioğlu, 2010).

Ülkemizde okullarda tarih öğretiminin geçmişini 1869'da Maarif Nazırı Saffet Paşa öncülüğünde hazırlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'ne kadar götürmek mümkündür. Bu nizamnamede ilk defa sistematik olarak tarih dersi okul programlarına eklenmiş, Sıbyân Mektepleri'nde "Muhtasar Târih-i Osmanî", Rüştiyelerde ise "Târih-i Umûmî" ve "Târih-i Osmanî" adları altında tarih dersleri okutulmaya başlanmıştır (Safran, 2015). Bununla birlikte idadi, sultani, darülmualimin ve darülmualimat gibi kurumlarda "Umumî Tarih" ve "Târih-i Osmanî" derslerinin okutulması kararlaştırılırken, Darülfünûn'da ise tarih öğretimi "İlm-i Tarih, Târih-i Umûmî, İlm-i Asar-ı Atika ve İlm-i Mesukât" adlı dersler aracılığıyla yürütülmüştür (Türk, 2006). II. Meşrutiyet Dönemi'ne kadar genellikle hanedan tarihi odaklı giden bir öğretim, yerini konuları arasında dünya tarihinin de (Mısır, Fenike, Asur, Beni İsrail vb.) bulunduğu, devrimci padişahları ön plana çıkarmaya çalışan ve iyi vatandaşlar yetiştirmeyi amaç edinen bir anlayışa bırakmıştır (Sakaoğlu, 1995).

Cumhuriyetin ilk yıllarında tarih öğretimi yapılan devrimler doğrultusunda yeni bir yapılanma sürecine girmiştir. 3 Mart 1924'te ilan edilen Tevhid-i Tedrisat ile birlikte genç cumhuriyetin eğitim-öğretim sistemi değişince tarih ilkokul, ortaokul ve liselerde okutulan bir ders haline gelmiş, üniversitelerde ise gerek öğretmen yetiştiren kurumlar gerekse alan tarihi çalışmaları yapan bölümlerde varlığını sürdürmüştür. Takip eden süreç içerisinde öğretim programlarında yapılan değişiklikler, Türk Tarih Kurumu'nun açılması, Türk Tarih Tezi ile birlikte ortaya çıkan yeni tarih anlayışı ve milli tarih öğretimine öncelik verilmesi, tarihçilerin araştırmalarının ortaya koyduğu yeni bulgular ve düzenlenen tarih kongreleri, Atatürkçülük'ün bir devlet ideolojisi haline gelmesi,

tarihin iyi bir yurttaşlık eğitiminin temel unsurlarından biri olarak kabul edilmesi ile Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne girme çalışmaları gibi olaylar tarih öğretimini derinden etkilemiştir (Aslan, 2012; Ata, 2002; Çapa, 2002; Çapa, 2012).

Ülkemizde tarihin bir disiplin ve ders olarak ortaya çıkması ile sistematik bir şekilde öğretilmeye başlanmasından itibaren tarih öğretimine yönelik bilimsel araştırmaların sayısı da artmaya başlamıştır. Özellikle bu araştırmalar içerisinde lisansüstü tezler önemli bir yer tutmaktadır. Ancak ilgili literatür tarandığında ülkemizde lisansüstü düzeyde tarih öğretimine ilişkin yapılan araştırmaların nicelik ve nitelik itibarıyla sınırlılık arz ettiği görülmektedir: Dönmez ve Oruç (2004) tarafından yapılan araştırmada tarih öğretimiyle ilgili yapılan tezlerin künyeleri verilmiştir. Kaymakçı ve Er (2009) tarafından yapılan araştırmada Türk İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi üzerine yapılan toplam 30 tez incelenerek tezlerde konu açısından en fazla öğretim yöntemi uygulamalarının ön plana çıktığı; yöntem açısından ise en fazla betimsel yöntemin kullanıldığı tespit edilmiştir. Aydemir (2012) tarafından yapılan araştırmada tarih öğretimiyle ilgili ülkemizde yayımlanan toplam 280 bilimsel makaleye ulaşılmış, bu makalelerin sadece künyeleri verilerek araştırmanın sonuç kısmında makalelerin içeriklerine yönelik birtakım tespitlerde bulunulmuştur. Öztürk ve Şimşek (2013) tarafından yapılan araştırmada tarih eğitimi alanında ülkemizde yayınlanmış Türkçe makalelerin bibliyografyası çıkartılarak toplam 478 bilimsel makaleye ulaşılmıştır. Aydemir (2013) tarafından yapılan diğer bir araştırmada ülkemizde tarih öğretimiyle ilgili yayımlanan makalelerin bibliyografyasına ek olmak üzere toplam 286 bilimsel makaleye daha ulaşılarak bir önceki çalışmada olduğu gibi makalelerin sadece künyeleri verilmiş, araştırmanın sonuç kısmında ise herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Karakuzu ve Acar (2015) tarafından yapılan araştırma ülkemizde tarih felsefesi alanında yapılan çalışmalara odaklanmış, çalışmalar kitaplar, makale-bildiriler ve tezler olmak üzere üç ayrı grupta incelenerek toplam 62 lisansüstü teze ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Kaymakçı ve Er’in (2009) araştırması dışında diğer araştırmaların genellikle bibliyografya şeklinde olduğu ve tezlerin analizini kapsamadığı görülmektedir. Buna ilaveten araştırmalarda genellikle makalelere odaklanılarak lisansüstü tezlerin konu edinilmediği tespit edilmiştir. Lisansüstü çalışmaların nitelikli insan gücü yetiştirme ve bilgi birikimini artırmaya yaptığı katkı ile bilimsel araştırmaları yönlendirmedeki rolü dikkate alındığında lisansüstü tezler çerçevesinde ülkemizde tarih öğretiminin geldiği noktayı ortaya koyacak bütüncül bir araştırmaya olan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Yapılacak olan bu araştırmayla alanda bulunan eksiklik giderilecek, gelecekte hazırlanacak olan tezler konu ve yöntemin belirlenmesi açısından kaynaklık edilecek, olası tekrarların da önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca ülkemizde tarih öğretimi alanında lisansüstü tezler çerçevesinde meydana gelen bilgi birikimi de ortaya çıkarılmış olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin içerik değerlendirmesini yaparak tarih öğretiminin günümüzde geldiği nokta ve gelecekteki yönelimi noktasında ipuçları elde etmektir. Araştırmayla aşağıdaki sorulara cevap

aranmıştır¹:

1. Türkiye’de Türk Tarih Kurumu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin içerikleri nedir?
2. Türkiye’de tarihçilik alanında yapılan lisansüstü tezlerin içerikleri nedir?
3. Türkiye’de tarih öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin içerikleri nedir?

2. Yöntem

Araştırma nitel yaklaşım esas alınarak yapılandırılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik sürecin izlendiği araştırma türü olarak nitelendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada, mevcut kayıt ve belgeleri çözümlemeye odaklanması, konuya ilişkin belgelerin bulunması, incelenmesi ve yorumlanmasına olanak sağlanması, veri toplama sürecinin daha ekonomik ve güvenilir oluşu ile araştırmanın amacına uygunluğu nedeniyle nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme (belgesel tarama) kullanılmıştır (Karasar, 2008).

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler araştırmacı tarafından 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında 05 Eylül-09 Kasım 2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada veri kaynağı/doküman olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’ne kayıtlı olan lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu kapsamda ilk aşamada Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Tarama Sayfası’nda “Türk Tarih Kurumu”, “tarihçilik”, “tarih öğretimi” ve “tarih eğitimi” terimleriyle arama yapılarak lisansüstü tezler belirlenmiştir. İkinci aşamada tam metnine ulaşılabilen tezler sayfadan indirilmiş, tam metnine ulaşılabilen tezler ise üniversite kütüphanelerinden ve tezleri yöneten danışman öğretim üyelerinden temin edilmeye çalışılmıştır².

Araştırma kapsamında ulaşılabilen tezler araştırmacının da içerisinde yer aldığı iki alan eğitimi uzmanı tarafından incelenmiştir. Tezler incelenirken araştırmacı tarafından oluşturulan ve içeriğinde tez türü, yayım yılı, yapıldığı üniversite, konu ve yöntem bölümlerinin bulunduğu veri toplama formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Araştırmada içerik analizinin kullanılma gerekçeleri olarak içerik analizinin; çalışılan doküman içerisinde belli kelime veya kavramları tespit etmeye odaklanması ile belirli kurallar doğrultusunda doküman içerisindeki kelime ve kavramların daha küçük içerik katego-

1. Bu çalışmada tarih öğretimi kavramı kapsamında araştırma sorularında, görevlerinden biri ülkemizde tarih öğretimine katkıda bulunmak olan Türk Tarih Kurumu ve tarih öğretimine yaptıkları çalışmalarla veri sunmak suretiyle katkıda bulunan tarihçilik mesleği de ele alınmıştır.

2. Araştırma kapsamında incelenen tezlerin künyelerine ilişkin olarak Bkz. Ek.

rileriyle sistematik bir biçimde çözümlenmesine olanak sağlaması gibi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Veriler çözümlenirken, tezlerin çeşitli özelliklerinin (konu, yöntem vb.) doğrudan tespiti esas alındığından içerik kodlama türlerinden açık içerik kodlaması yapılmıştır. Kodlama sürecinin sonucunda veriler frekans (f) ve yüzde (%) olarak ifade edilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirci, 2008).

Araştırmada veri analizinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı üçgenleme yapılmıştır. Bu bağlamda veriler daha önce de ifade edildiği gibi iki alan eğitimi uzmanı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş, daha sonra yapılan analizlerin uyum yüzdesi (Miles ve Huberman, 1994) hesaplanarak sonuç %84.5 bulunmuş, araştırma bulgularının yazımında araştırmacının yaptığı analizler esas alınmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Türkiye’de tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin içerik değerlendirmesini yapmak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

-Türk Tarih Kurumuyla İlgili Tezler: Bu kategoride Türk Tarih Kurumu ile ilgili olarak hazırlanan lisansüstü tezler tablolar halinde aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 1. Türk tarih kurumuyla ilgili olarak hazırlanan tezlerin türleri

Tez Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	15	78.95
Doktora	4	21.05
Toplam	19	100

Türkiye’de Türk Tarih Kurumu ile ilgili olarak hazırlanan tezlerin türlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Buna göre kurumla ilgili toplam 19 tez hazırlanmış olup bunlardan 15’i yüksek lisans, 4 tane ise doktora düzeyindedir.

Tablo 2. Türk tarih kurumuyla ilgili olarak hazırlanan tezlerin yayım yılları

Yayım Yılı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1997	1	5.26
2002	3	15.79
2003	2	10.53
2005	1	5.26
2006	1	5.26
2008	2	10.53
2010	1	5.26
2011	2	10.53
2012	3	15.79
2013	1	5.26
2014	2	10.53
Toplam	19	100

Tablo 2’de kurumla ilgili olarak hazırlanan tezlerin yayım yıllarına yer verilmiştir. Buna göre kurumla ilgili ulaşılabilen ilk tez 1997 yılında yayımlanmıştır. En fazla tez 2002 ve 2012 yıllarında (3’er tane) yapılırken, 2014 yılından sonra kurumla ilgili olarak hazırlanan herhangi bir teze ulaşılamamıştır.

Tablo 3. Türk tarih kurumuyla ilgili olarak hazırlanan tezlerin yapıldığı üniversiteler

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ankara	2	10.53
İstanbul	2	10.53
Marmara	2	10.53
Ortadoğu Teknik	2	10.53
Atatürk	1	5.26
Ahi Evran	1	5.26
Çanakkale Onsekiz Mart	1	5.26
Dokuz Eylül	1	5.26
Dumlupınar	1	5.26
Hacettepe	1	5.26
Ondokuz Mayıs	1	5.26
Sakarya	1	5.26
Selçuk	1	5.26
Yıldız Teknik	1	5.26
Yüzüncü Yıl	1	5.26
Toplam	19	100

Türk Tarih Kurumu’na ilişkin olarak hazırlanan üniversiteler Tablo 3’te açıklanmıştır. Buna göre tezler toplam 15 farklı devlet üniversitesinde hazırlanmıştır. Tablo incelendiğinde tezlerin en fazla (2’şer tane) Ankara, İstanbul, Marmara ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde yapıldığı görülmektedir. Bu üniversitelere ilaveten Atatürk, Ahi Evran, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül, Dumlupınar, Hacettepe, Ondokuz Mayıs, Sakarya, Selçuk, Yıldız Teknik ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nde de kurumla ilgili tezler yayımlanmıştır.

Tablo 4. Türk tarih kurumuyla ilgili olarak hazırlanan tezlerin konuları

Konular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kurum Çalışmaları	17	89.47
Kurum Tarihçesi	2	10.53
Toplam	19	100

Tablo 4’te Türk Tarih Kurumu’na ilişkin olarak hazırlanan tezler konu açısından incelenmiştir. Tablodan tezlerin 17 tanesinin kurum çalışmalarıyla ilgili olduğu, 2 tanesinin ise kurum tarihçesine odaklandığı anlaşılmaktadır.

Kurum çalışmaları kapsamında Atatürk döneminde kurum tarafından yapılan çalışmalar, kurumun sosyal bilimlerin kurumsallaşmasına yaptığı katkılar, kurumun eski

eserlerin korunmasına yönelik çalışmaları, kurumun eskiçağ tarihi araştırmaları ve arkeolojik kazılardaki rolü ele alınmıştır. Ayrıca tezlerde kurumun resmi tarih tezinin ve cumhuriyet döneminde kimlik algısının oluşumundaki etkisi, gerçekleştirdiği kültürel faaliyetler ile tarih kongrelerinin toplanması gibi konular araştırılmıştır.

Kurum tarihçesi kapsamında ise Türk Tarih Kurumu’nun kuruluş sürecine yer verilmiştir. Ayrıca Tarih-i Osmani Encümeni ve çalışmaları da açıklanmıştır.

Tablo 5. Türk tarih kurumuyla ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemleri

Yöntemler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tarihsel Araştırma	19	100
Toplam	19	100

Türk Tarih Kurumuyla ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemleri Tablo 5’te sunulmuştur. Buna göre tezlerin tümünde tarihsel yöntemden faydalanılmıştır.

-Tarihçilikle İlgili Tezler: Bu kategoride tarihçilik ile ilgili olarak hazırlanan lisansüstü tezler tablolar halinde aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 6. Tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin türleri

Tez Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	114	82.01
Doktora	25	17.99
Toplam	139	100

Tablo 6’da tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin türlerine yer verilmiştir. Buna göre tarihçilikle ilgili olarak ulaşılabilen toplam tez sayısı 139’dur. Tezlerin 114 tanesi yüksek lisans, 25 tanesi ise doktora düzeyindedir.

Tablo 7. Tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yayım yılları

Yayım Yılı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1990	1	0.72
1991	1	0.72
1996	2	1.44
1997	1	0.72
1998	4	2.88
1999	4	2.88
2000	4	2.88
2001	3	2.16
2002	4	2.88
2003	8	5.76
2004	8	5.76
2005	4	2.88
2006	5	3.60
2007	1	0.72

Yayın Yılı	Frekans (f)	Yüzde (%)
2008	6	4.32
2009	10	7.19
2010	20	14.39
2011	11	7.91
2012	9	6.47
2013	4	2.88
2014	8	5.76
2015	21	15.11
Toplam	139	100

Tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yayım yılları Tablo 7’de gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında tarihçilikle ilgili olarak ulaşılabilen ilk tez 1990 yılında yayımlanmıştır. En fazla tez 21 tane ile 2015 yılında, en az tez ise (1’er tane) 1990, 1991 ve 2007 yıllarında hazırlanmıştır.

Tablo 8. Tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yapıldığı üniversiteler

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ankara	21	15.11
Marmara	19	13.67
İstanbul	14	10.07
Selçuk	10	7.19
Hacettepe	6	4.32
Atatürk	5	3.60
Erciyes	5	3.60
Gazi	5	3.60
Sabancı	5	3.60
Boğaziçi	4	2.88
Dokuz Eylül	4	2.88
Kırıkkale	4	2.88
İhsan Doğramacı Bilkent	3	2.16
Fırat	3	2.16
Niğde	3	2.16
Bilecik Şeyh Edebali	2	1.44
Ege	2	1.44
Muğla Sıtkı Koçman	2	1.44
Ortadoğu Teknik	2	1.44
Pamukkale	2	1.44
Sakarya	2	1.44
Afyon Kocatepe	1	0.72
Balıkesir	1	0.72
Edirne	1	0.72
Eskişehir Osmangazi	1	0.72
Çanakkale Onsekiz Mart	1	0.72
Harran	1	0.72

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
İstanbul Bilgi	1	0.72
Kadir Has	1	0.72
Kafkas	1	0.72
Karadeniz Teknik	1	0.72
Mersin	1	0.72
Mimar Sinan Güzel Sanatlar	1	0.72
Rize	1	0.72
Süleyman Demirel	1	0.72
Trakya	1	0.72
Uludağ	1	0.72
Toplam	139	100

Tablo 8’de tarihçilikle ilgili tezlerin hazırlandığı üniversiteler açıklanmıştır. Tablodan ülke genelinde toplam 37 farklı üniversitede tarihçiliği konu edinen tezler hazırlandığı anlaşılmaktadır. Tez yapılan üniversiteler devlet ve vakıf üniversitelerinden oluşmaktadır. Üniversiteler içerisinde 21 taneyle en fazla Ankara Üniversitesi’nde tarihçilikle ilgili tez hazırlanmıştır.

Tablo 9. Tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin konuları

Konular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kişiler	61	43.88
Tarihyazını	45	32.37
Eserler	29	20.86
Ders Kitaplarında Tarihçilik	4	2.88
Toplam	139	100

Türkiye’de tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin konuları Tablo 9’da açıklanmıştır. Buna göre tezlerden 61 tanesi kişiler, 45 tanesi tarihyazını, 29 tanesi eserler ve 4 tanesi ise ders kitaplarında tarihçilik konularından oluşmaktadır.

Tarihçilikle ilgili olarak en çok kişilerle ilgili konular çalışılmıştır. Çalışılan kişiler Türkiye’de ve dünyanın değişik coğrafyalarında yetişen, farklı zaman dilimlerinde yaşamış/yaşayan tarihçilerden oluşmaktadır. Ülkemizde yetişen tarihçiler arasında Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat, Prof. Dr. Halil İnalçık, Prof. Dr. Hamza Eroğlu, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Prof. Dr. Nejat Göyünç ve İsmail Hâmi Danişmend gibi tarihçiler ile Atatürk’ün tarih anlayışına yer verilirken, dünyanın değişik coğrafyalarında yetişen tarihçiler olarak ise Bernard Lewis, Eric John Ernest Hobsbawm, Claude Cahen, El-Mes’ûdî ve İbn Habîb gibi tarihçiler ele alınmıştır. Bununla birlikte tezlerde kişi tekrarlarına da düşülmüştür. Başka bir ifadeyle aynı kişiler birden fazla tezde çalışılmıştır. Buna örnek olarak Abdurrahman Şeref Efendi, Ahmet Refik Altınay, Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Aydın Taneri ve Şanizade Mehmed Ataulлах Efendi ile ilgili olarak hazırlanan tezler gösterilebilir.

Tarihyazını en çok tercih edilen ikinci konu türü olmuştur. Tarihyazını kapsamında tarihyazım biçimi/yöntemi ile anlayışına yer verilmiştir. Bu kapsamda pozitivist tarih

yazımı, Marksist tarihyazımı, ortak tarihyazımı, dünya sistemi temelli tarihyazımı, Annales Okulu'nun Türkiye'deki tarihyazımına etkisi, Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemlerinde İslam tarihyazımı gibi konular işlenmiştir. Ayrıca XIX. yüzyılda Osmanlı tarihçiliği, 1928-1950 yılları arası Türkiye'de Avrupa Hun tarihyazımı, popüler Türk tarihyazımında Sırp, XX. yüzyılda Kazan Bölgesi'nde tarih yazıcılığı ve kuruluşundan Fatih Dönemi sonuna kadar Osmanlı tarih yazıcılığı gibi konular açıklanmıştır.

Tarihçilik bahsinde öne çıkan başlıklardan biri de eserlerdir. Eser incelemeleri arasında gerek ülkemiz tarihçilerinin gerekse dünyanın diğer bölgelerinde yaşayan tarihçilerin eserleri konu edinilmiştir. Bunlar arasında Ahmet Vefik Paşa'nın Hikmet-i Tarih'i, Münecimbaşı Ahmed B. Lütfullah'ın Sahâifü'l-Ahbâr'ı, Kitâbu Behçeti't-Tevârih, Mevhibe-i Seniyye Mine's-Sireti'z-Zekiyye, Maktul Şehzadeler, Tarih-i Cevdet, Süleymanname, ve Nusretname gibi eserler bulunmaktadır. Ayrıca Historia Nova, Chronographia ve Theophanes Confessor'un Kroniği gibi eserlere de rastlanmaktadır.

Tarihçilik kapsamında en az çalışılan konu ise ders kitaplarında tarihçiliktir. Bu başlık altında dönemler bağlamında ders kitaplarında tarihçilik işlenmiştir. 1930-1950 dönemi ortaöğretim tarih ders kitaplarında tarihçilik anlayışı ve 1970-1980 dönemi lise tarih kitaplarında tarihçilik gibi konular örnek olarak gösterilebilir.

Tablo 10. Tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemleri

Yöntemler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tarihsel Araştırma	135	97.12
Hermeneutik Yöntem	2	1.44
Tarama Yöntemi	2	1.44
Toplam	139	100

Tablo 10'da tarihçilikle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemleri ele alınmıştır. Buna göre tezlerde sırasıyla tarihsel araştırma (135 defa) ve hermeneutik yöntem ile tarama yöntemi (2'şer defa) kullanılmıştır.

-Tarih Öğretimiyle İlgili Tezler: Bu kategoride tarih öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan lisansüstü tezler tablolar halinde aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 11. Tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin türleri

Tez Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	162	77.14
Doktora	48	22.86
Toplam	210	100

Türkiye'de tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin türlerine Tablo 11'de yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde tarih öğretimiyle ilgili toplam 210 tez yapıldığı görülmektedir. Bu tezlerden 162'sinin yüksek lisans, 48'inin ise doktora tezi olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 12. Tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yayım yılları

Yayım Yılı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1991	1	0.48
1998	2	0.95
1999	3	1.43
2000	2	0.95
2001	1	0.48
2002	6	2.86
2003	4	1.90
2004	6	2.86
2005	6	2.86
2006	12	5.71
2007	5	2.38
2008	15	7.14
2009	21	10.00
2010	24	11.43
2011	25	11.90
2012	24	11.43
2013	19	9.05
2014	22	10.48
2015	8	3.81
2016	4	1.90
Toplam	210	100

Tablo 12’de tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yayım yılları açıklanmıştır. Buna göre tarih öğretimiyle ilgili ulaşılabilen ilk tez 1991 yılında yayımlanmıştır. En fazla tez 2011 yılında (25 tane) yapılırken, en az sayıda tez ise (1’er tane) 1991 ve 2001 yıllarında yapılmıştır. Tezlerin büyük çoğunluğunun 2008-2015 yılları arasında yapıldığı dikkat çekmektedir.

Tablo 13. Tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yapıldığı üniversiteler

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gazi	75	35.71
Marmara	27	12.86
Karadeniz Teknik	18	8.58
Atatürk	15	7.14
Çanakkale Onsekiz Mart	12	5.71
Dokuz Eylül	8	3.81
Selçuk	7	3.33
Yüzüncü Yıl	6	2.86
Gaziosmanpaşa	5	2.38
Necmettin Erbakan	3	1.43
Niğde	3	1.43
Beykent	2	0.95
Dumlupınar	2	0.95

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erciyes	2	0.95
Ortadoğu Teknik	2	0.95
Uşak	2	0.95
Abant İzzet Baysal	1	0.48
Akdeniz	1	0.48
Aksaray	1	0.48
Balıkesir	1	0.48
Cumhuriyet	1	0.48
Çankırı Karatekin	1	0.48
Dicle	1	0.48
Gaziantep	1	0.48
Hacettepe	1	0.48
İstanbul	1	0.48
İstanbul Bilgi	1	0.48
İstanbul Teknik	1	0.48
Kahramanmaraş Sütçü İmam	1	0.48
Karabük	1	0.48
Mehmet Akif Ersoy	1	0.48
Mersin	1	0.48
Mimar Sinan Güzel Sanatlar	1	0.48
Muğla	1	0.48
Sakarya	1	0.48
Yeditepe	1	0.48
Yıldız Teknik	1	0.48
Toplam	210	100

Tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 13'te gösterilmiştir. Tablodan tarih öğretimiyle ilgili devlet ve vakıf üniversitelerinin de aralarında bulunduğu toplam 37 farklı üniversitede tezlerin hazırlandığı anlaşılmaktadır. En çok tez 75 taneyle Gazi Üniversitesi'nde hazırlanmıştır.

Tablo 14. Tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin konuları

Konular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ders Kitapları	35	16.66
Öğrenme-Öğretme Kuram ve Yaklaşımları	26	12.38
Öğretim Teknoloji ve Materyalleri	21	10.00
Okul Dışı Tarih Öğretimi	18	8.58
Tarih Konularının Öğretimi	14	6.67
Edebi Ürün Kullanımı	13	6.19
Kavram Öğretimi	13	6.19
Tarih Öğretiminin Tarihi	13	6.19
Beceri Öğretimi	10	4.76
Kurumlarda Tarih Öğretimi	10	4.76
Farklı Ülkelerde Tarih Öğretimi	7	3.33

Konular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğretim Programı Değerlendirme	7	3.33
Tarih Öğretmeni	4	1.90
Bilgi Kaynakları Kullanımı	3	1.43
Değer Eğitimi	3	1.43
Demokrasi Eğitimi	3	1.43
Derse Karşı Tutum	3	1.43
Ölçme-Değerlendirme	3	1.43
Tarih Öğretiminde Kadın	3	1.43
Özel Eğitim	1	0.48
Toplam	210	100

Tablo 14’te tarih öğretimi alanında hazırlanan tezlerin konuları açıklanmıştır. Tablo incelendiğinde tezlerin ders kitapları (35 tane), öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımları (26 tane), öğretim teknoloji ve materyalleri (21 tane), okul dışı tarih öğretimi (18 tane), tarih konularının öğretimi (14 tane), edebi ürün kullanımı, kavram öğretimi ve tarih öğretiminin tarihi (13’er tane), beceri öğretimi ve kurumlarda tarih öğretimi (10’ar tane), farklı ülkelerde tarih öğretimi ve öğretim programı değerlendirme (7’şer tane), tarih öğretmeni (4 tane), bilgi kaynakları kullanımı, değer eğitimi, demokrasi eğitimi, derse karşı tutum, ölçme-değerlendirme ve tarih öğretiminde kadın (3’er tane) ve özel eğitim (1 tane) konularında hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Ders kitapları tezlerde en fazla işlenen konu olmuştur. Ders kitaplarında konu öğretimi kapsamında barış eğitimi, kimlik, Türkiye Selçukluları, Türk-Ermeni ilişkileri (1930-2000), Eskiçağ Tarihi ve Osmanlı algısı (1970-1980) gibi hususlar ele alınmıştır. Öte yandan diğer ülke kitapları da incelenmiştir. Yunan ortaöğretim tarih ders kitaplarında Türk ve Türkiye imajı, Türk-Yunan tarih ders kitaplarında karşılaştırmalı öteki, Kosova tarih ders kitaplarında Osmanlı/Türk imajı, Türkiye ve Balkan Savaşlarına katılan Balkan ülkelerinin tarih ders kitaplarında Balkan Savaşları bu konulara örnek olarak gösterilebilir. Buna ilaveten ders kitaplarının biçimsel özelliklerini konu alan tezler de konu kapsamında değerlendirilmiştir.

Tezlerde öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla ilgili konulara da yer verilmiştir. Bu çerçevede yapılandırmacı yaklaşım, araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi, tarih derslerinde kullanılacak öğrenci merkezli yöntemler, proje tabanlı öğrenme, tartışma yöntemi, gezi gözlem ve inceleme yöntemi, metafor ve analogiler, tarihsel canlandırma, NLP (Sınır Dili Programlama-Neuro Linguistic Programing) eğitimi teknikleri gibi konular tezlerde işlenmiştir.

Tezlerde incelenen diğer bir konu öğretim teknoloji ve materyalleri olmuştur. İnternetteki forum siteleri, animasyon destekli uygulamalar, derslerde kullanılan araç ve gereçler, tarihi filmler, duvar takvimleri, çalışma yaprakları ve çoklu ortam gibi konulara tezlerde yer verilmiştir.

Tezlerde okul dışı tarih öğretimiyle ilgili konular da ele alınmıştır. Bu kapsamda okul dışı öğrenme türlerinden olan yerel tarih, sözlü tarih, şehir tarihi, müzeler, tarihi mekânlar ve tarihsel çevre gibi konular açıklanmıştır.

Tarih öğretimiyle ilgili tezlerde edebi ürün kullanımıyla ilgili konulara da yer verilmiştir. Bu bağlamda biyografi, hatırat, tarihi romanlar, tarihi hikâyeler, siyasetnameler, destanlar ve masallar gibi edebi ürünlerle ilgili tezler yapılmıştır.

Kavram öğretimi konusu da tezlerde işlenmiştir. Yabancı dil kökenli kavramların öğretimi, tarihsel önem kavramı, kavram öğretiminde bulmaca kullanımı, ıslahat, tanzimat, meşrutiyet, cumhuriyet ve hürriyet kavramları, coğrafya kavramları ve öğretimi, demokrasiyle ilgili kavramlar, tarihsel zaman kavramının gelişimi ve öğretimi gibi konular kavram öğretimi kapsamında ele alınmıştır.

Tezlerde tarih konularının öğretimi de bir başlık olarak işlenmiştir. Tarih konularının öğretimi çerçevesinde Atatürkçülükle ilgili konular, Ermeni Sorunu, Milli Mücadele Dönemi, savaş ve barış, bilim tarihi, çokkültürlülük ile dersin öğretiminde karşılaşılan sorunlar gibi konulara yer verilmiştir.

Tarih öğretiminin tarihi tezlerde işlenen diğer bir konu olmuştur. Tarih öğretiminin tarihi ile ilgili olarak Osmanlı Devleti'nde tarih eğitimi (1839-1922), Cumhuriyetten günümüze tarih anlayışı ve ortaöğretim kurumlarında tarih öğretimi (1923-1992), Türk Tarih Tezi'nin oluşumu ve Türkiye'de tarih öğretimi, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ve tarih öğretimine etkileri, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 1926-1968 yılları arasında tarih eğitimi ile ilgili aldığı kararlar, Tek Parti Dönemi tarih anlayışı ve öğretimi, İnönü Dönemi'nde tarih ve eğitim gibi konularda tezler hazırlanmıştır.

Tarih öğretimiyle ilgili hazırlanan tezlerde beceri öğretimine de yer verilmiştir. Tarihsel okuryazarlık, tarihsel dil ve kanıt kullanımı, çok perspektiflilik, yazma becerileri, tarihsel empati, tarihsel düşünme becerileri ile soru sorma becerileri gibi konular bu kapsamda işlenmiştir.

Kurumlarda tarih öğretimi konusu da tezlerde işlenen konular arasına girmiştir. Kurumlar çerçevesinde daha çok tarih öğretimi yapılan okullar ele alınmıştır. Eğitim Enstitüleri, Köy Enstitüleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Ermeni Azınlık Okulları, özel dershaneler, meslek liseleri ile yükseköğretim kurumları bu okullara örnek olarak gösterilebilir.

Tezlerde farklı ülkelerde yapılan tarih öğretimi de konu olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda İngiltere, Fransa, İsviçre, Ürdün, Suriye, Bulgaristan, Kosova, Amerika Birleşik Devletleri ve Moğolistan gibi ülkelerdeki tarih öğretimi ve uygulamalarına yer verilmiştir.

Tarih öğretimiyle ilgili tezlerde öğretim programı değerlendirmesi de yapılmıştır. Öğretim programı değerlendirmesi başlığı altında öğretim programlarının yanı sıra öğretim programları doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarını değerlendiren çalışmalara da yer verilmiştir. Ortaöğretim 9. sınıf öğretim programı, üniversite lisans programları ile Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi öğretim programı gibi konular öğretim programı kapsamında yapılan çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

Tarih öğretmeni konusu da tezlerde işlenmiştir. Tarih öğretmenlerinin yapılandırmaçı öğretmen nitelikleri açısından değerlendirilmesi, tarih öğretmenlerinin iş doyum ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi, tarih öğretmenlerinin derslerinde zamanı etkili kullanma stratejilerinin değerlendirilmesi ile tarih öğretmeni tipleri gibi konular bu kapsamda çalışılmıştır.

Tarih öğretimiyle ilgili çalışılan konular arasında bilgi kaynakları da bulunmaktadır. Bu kapsamda tezlerde tarihsel bilginin üretiminde yararlanılan kaynaklar, akademik tarih dergilerinin kullanımı ile tarih sunum araçları gibi konular üzerinde durulmuştur.

Değer eğitimi tezlerde çalışılan diğer bir konudur. Bu kapsamda tarih ve ahlak eğitimi, tolerans eğitimi ile geleneksel ve demokratik değerler gibi konular çalışılmıştır.

Tarih öğretimiyle ilgili olarak demokrasi eğitimi konusu da çalışılmıştır. Vatandaş yetiştirme aracı olarak tarih öğretimi, tarih derslerinin demokrasi eğitimindeki yeri ve yurtseverlik eğitimi gibi konular demokrasi eğitimiyle ilgili olarak çalışılan örneklerdir.

Tarih öğretimiyle ilgili tezlerde derse karşı tutum da çalışılmıştır. Öğrencilerin tarih dersine ilgisi, boş zamanlarında tarih öğrenmeye yönelik eğilimleri ile Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersine karşı ilgi ve tutumları bu kapsamda çalışılan konulara örnek olarak gösterilebilir.

Ölçme-değerlendirme tezlerde çalışılan diğer bir konudur. 11. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde ölçme ve değerlendirme, 2010-2013 yıllarında uygulanan YGS ve LYS tarih sorularının değerlendirilmesi, tarih dersi sınav sorularının Bloom Taksonomisi’nin bilişsel alan düzeyi açısından sınıflandırılması gibi konular ölçme-değerlendirme kapsamında çalışılmıştır.

Tarih öğretimiyle ilgili olarak çalışılan konularda kadın da önemli bir yer tutmaktadır. Tarih öğretiminde kadın konusuyla ilgili olarak tarih öğretiminde kadın ve Türk kadın imajı, toplumsal cinsiyet, kadın hakları ve kadın imgesi gibi konular ele alınmıştır.

Tarih öğretimiyle ilgili olarak en az işlenen konu ise özel eğitim olmuştur. Bu kapsamda görme engellilerde tarih eğitimi konusu tek çalışma olarak yer almaktadır.

Tablo 15. Tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemleri

Yöntemler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tarama Yöntemi	93	44.29
Doküman İnceleme	32	15.23
Karma Yöntem	25	11.90
Deneysel Yöntem	24	11.43
Tarihsel Araştırma	14	6.67
Durum Çalışması/Örnek Olay	10	4.76
Eylem Araştırması	7	3.33
Olgubilim	2	0.95
Etnografya	1	0.48
Hermeneutik Yöntem	1	0.48
Kuram Oluşturma	1	0.48
Toplam	210	100

Türkiye’de tarih öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerin yöntemlerine Tablo 15’te yer verilmiştir. Buna göre tezlerde tarama, doküman inceleme, deneysel, karma, tarihsel araştırma, durum çalışması, eylem araştırması, olgubilim, etnografya, hermeneutik ve kuram oluşturma yöntemleri kullanılmıştır. En çok tercih edilen yöntem

tarama yöntemi (93 defa) olurken, en az tercih edilen (1'er defa) yöntem etnografya, hermeneutik ve kuram oluşturma olmuştur.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tarih geçmişte yaşamış insan topluluklarının faaliyetlerini belgelere dayalı olarak inceleyen, yer ve zaman göstererek neden ve sonuç ilişkisi içerisinde açıklayan bir sosyal bilim disiplini. Tarihçi ise tarihi bize aktaran kişidir. Tarihçilerin ortaya koyduğu bilimsel bilgilerin geniş halk kitlelerine öğretilmesinde ise tarih öğretimi devreye girer. Ülkemizde modern anlamda tarih öğretimin kökleri 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'ne kadar ulaşmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde tarih öğretimiyle ilgili önemli bir yayım birikimi olduğu söylenebilir. Ülkemizde tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin içerik değerlendirmesini yaparak tarih öğretiminin günümüzde geldiği nokta ve gelecekteki yönelimi noktasında ipuçları elde etmeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları şunlardır:

Araştırmada ülkemizde tarih öğretimiyle ilgili tezler; Türk Tarih Kurumuyla ilgili tezler, tarihçilikle ilgili tezler ve tarih öğretimiyle ilgili tezler olmak üzere üç ana başlıkta değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında Türk Tarih Kurumuyla ilgili 19, tarihçilikle ilgili 139 ve tarih öğretimiyle ilgili 210 olmak üzere toplam 368 teze ulaşılmıştır.

Tür bakımından tezler incelendiğinde, Türk Tarih Kurumuyla ilgili 15, tarihçilikle ilgili 114 ve tarih öğretimiyle ilgili 162 olmak üzere toplam 291 tane yüksek lisans tezi yapılmıştır. Öte yandan Türk Tarih Kurumuyla ilgili 4, tarihçilikle ilgili 25 ve tarih öğretimiyle ilgili 48 olmak üzere toplam 77 tane doktora tezi hazırlanmıştır. Bu bağlamda her üç grup için de yapılan tezlerin en fazla yüksek lisans grubuna ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun temel nedenleri arasında tarih öğretimine verilen önemin yakın zamanda anlaşılmasının yanı sıra lisansüstü öğretim sürecinin birinci aşamasının yüksek lisans, ikinci aşamasının ise doktora programı şeklinde yapılması ve doktora programlarının Türkiye'deki tüm üniversitelerde bulunmayışı gösterilebilir (Kaymakçı ve Er, 2009).

Tezlerin yayım yıllarına bakıldığında incelenen tez grubuna göre bir farklılaşma meydana geldiği anlaşılmaktadır. Tezlerin yayım yılları 1990 ila 2016 yılları arasında değişmektedir. Ulaşılabilen tezlerin en eski tarihlisinin 1990 yılı olması Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın kuruluşunun 1981 yılı gibi görece çok eski olmayan bir yıl olması ve lisansüstü tezlerin bu tarihten sonra YÖK Tez Merkezi'nde arşivlenmesiyle açıklanabilir. Tezler içerisinde Türk Tarih Kurumuyla ilgili en fazla tez 2002 ile 2012 yıllarında, tarihçilikle ilgili en fazla tez 2015 yılında ve tarih öğretimiyle ilgili en fazla tez ise 2011 yılında yayımlanmıştır. Tezlerden özellikle tarih öğretimi alanında hazırlananların yayım yoğunluğunun 2008-2015 yıllarında olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum Ata'nın da (2017) ifade ettiği gibi SSCB'nin dağılmasıyla birlikte 21. yüzyıl için tarih öğretiminin yeniden yapılandırılması hedefi ve ülkemizde alan eğitiminin akademik bir kariyer alanı olarak kabul edilmeye başlanmasıyla açıklanabilir. Ayrıca 1990'lı yıllara kadar tarih öğretimine ilişkin çalışmaların daha çok tarihin amacı ve öğretimi üzerine odaklanmasına karşın bu tarihten sonra yapılan çalışmaların tarih öğretiminin sorunlarının tespitine yönelik saha çalışmalarına dönüşmesi, YÖK ve Dünya Bankası

tarafından yürütülmüş olan ‘Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırma Projesi’ kapsamında tarih öğretimine önem verilmesi ve bu süreçte yurtdışına alan eğitiminde uzmanlaşma amacıyla öğrenciler gönderilmesi vurgulanması gereken diğer önemli bir husustur (Demircioğlu, 2008). Buna ilaveten, tarih eğitiminin üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeyde anabilim dalı olarak teşkilatlandırılarak akademik anlamda disiplinize edilmesi, tarih öğretim programları ve ders kitaplarının yenilenmesi sonucu ortaya çıkan araştırmalardaki çeşitlilik gibi hususların ülkemizde tarih öğretimine yönelik çalışmaların nitelik ve nicelik açısından artmasında etkili olduğu ileri sürülebilir (Şimşek ve Yazıcı, 2013).

Tezlerin yapıldığı üniversiteler incelendiğinde Türk Tarih Kurumuyla ilgili tezlerin 15, tarihçilikle ilgili tezlerin 37 ve tarih öğretimiyle ilgili tezlerin de 37 olmak üzere toplam 89 farklı üniversitede tez çalışması yürütüldüğü ortaya çıkmaktadır. Bunlar içerisinde Türk Tarih Kurumuyla ilgili tezler sadece devlet diğer iki grup tezler ise hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde hazırlanmıştır. Tezlerin en fazla yapıldığı üniversitelere bakıldığında Türk Tarih Kurumuyla ilgili tezlerin Ankara, İstanbul, Marmara ve Orta-doğu Teknik Üniversiteleri’nde, tarihçilikle ilgili tezlerin Ankara, Marmara ve İstanbul Üniversiteleri’nde, tarih öğretimiyle ilgili tezlerin ise Gazi, Marmara ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri’nde hazırlandığı görülmektedir. Bu durum bahsi geçen üniversitelerin kuruluş yıllarının eskiliği, lisansüstü tez çalışması yapabilecek öğretim üyesi kadrolarına sahip oluşları, gerek konum ve gerekse olanaklar itibarıyla özellikle araştırma-inceleme faaliyetlerinin daha kolay yürütülebilmesi gibi gerekçelerle ifade edilebilir.

Konular bakımından tezler incelendiğinde Türk Tarih Kurumuyla ilgili 2, tarihçilikle ilgili 4 ve tarih öğretimiyle ilgili 20 olmak üzere toplam 26 farklı türde konu işlendiği tespit edilmiştir. Türk Tarih Kurumu’na ilişkin konular kurum çalışmalarına odaklanırken tarihçilikle ilgili konular kişiler ve tarihyazımı üzerine odaklanmıştır. Tarih öğretimiyle ilgili tezlerin konuları ise daha çok ders kitapları, öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımları, öğretim teknoloji ve materyalleri ile okul dışı tarih öğretimi üzerine yoğunlaşmaktadır. Tarih öğretimiyle ilgili olarak ulaşılan bu sonuç Kaymakcı ve Er’in (2009) yaptığı araştırmanın İnkılâp Tarihi öğretimiyle ilgili olarak hazırlanan tezlerde en çok yöntem uygulamaları ve ders kitaplarının ele alınması sonucuyla örtüşmektedir.

Her bir tez grubu için en çok çalışılan konular aynı zamanda eğilimleri de ortaya koymaktadır. Diğer bir ifadeyle Türk Tarih Kurumuyla ilgili tezler için kurum çalışmaları, tarihçilikle ilgili tezler için kişiler ve tarihyazımı, tarih öğretimiyle ilgili tezler için ise ders kitapları, öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımları, öğretim teknoloji ve materyalleri ile okul dışı tarih öğretimi genel itibarıyla çok çalışılan konular arasındadır. Bununla birlikte tezler içerisinde tekrar edilen konular da bulunmaktadır. Türk Tarih Kurumu ile ilgili tezlerde Atatürk’ün eski eser politikaları, tarihçilikle ilgili tezlerde Abdurrahman Şeref Efendi ve Ahmet Refik Altınay gibi tarihçiler, tarih öğretimiyle ilgili tezlerde okul dışı öğretim türlerinden özellikle yerel tarih ve sözlü tarih gibi türler tekrar edilen konulara örnek olarak gösterilebilir. Öte yandan az çalışılan konulara bakıldığında Türk Tarih Kurumuyla ilgili olarak kurum tarihi, tarihçilikle ilgili olarak eserler ile ders kitaplarında tarihçilik, tarih öğretimiyle ilgili olarak ise değer eğitimi, demokrasi eğitimi, ölçme-değerlendirme ve özel eğitim gibi konular bulunmaktadır.

Tezlerin yöntemlerine bakıldığında Türk Tarih Kurumuyla ilgili 1, tarihçilikle ilgili

3 ve tarih öğretimiyle ilgili 11 olmak üzere toplam 15 farklı yöntem kullanıldığı görülmektedir. Yöntemler içerisinde tarihsel araştırma ve tarama yönteminin en çok kullanan yöntemler arasında olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Türk Tarih Kurumu ve tarihçilikle ilgili tezlerde tarihsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu durumun temel nedeni olarak tarihsel araştırmaların geçmişin eleştirel bir şekilde tanımlanması ile analizine odaklanması (Erözkan, 2007) ve tez konularının içeriği gösterilebilir. Buna ilaveten tarih öğretimiyle tezlerde ise en çok tarama yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durumun tarama yönteminin mevcut bir durumu veya sorunu nitelik ve nicelik açısından betimleme, sınıflama ve ilişkilendirmeye olanak sağlaması gibi özelliklerinden kaynaklandığı ileri sürülebilir (Erözkan, 2007). Ayrıca tarama yönteminin diğer yöntemlere daha kolay uygulanabilir olması, daha az zaman alması ve daha ekonomik olması gibi nedenler de sıralanabilir (Kaymakçı ve Er, 2009).

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Tez konularında tekrarlara düşmemek adına tez çalışmaları başlamadan önce YÖK Tez Tarama Sayfası'nda çalışılacak konuya ilişkin anahtar kelimeler yardımıyla detaylı bir arama yapılmalıdır. Öte yandan YÖK Tez Merkezi'ndeki tezlerin tümünün araştırmacıların tam metin olarak indirebilecekleri şekilde düzenlenmesinin tez konusu belirleme sürecine yapacağı olumlu etki gözardı edilememelidir.

- Mevcut çalışılan tezlerin konularının görülebileceği bir sistem geliştirilerek öğretim üyeleri ve lisansüstü öğrencilerin hizmetine sunulabilir.

- Lisansüstü programların tümünde alan ve alan eğitimiyle ilgili bir bibliyografya dersinin olması literatürdeki çalışmaların bilinerek konularda tekrara düşmenin önlenmesi ve özgün konuların çalışılabilmesi adına daha yararlı olabilir.

- Tezlerde çok çalışılmış ve popüler konular yerine kuram ve uygulama açısından yaygın etkisi daha fazla olabilecek analitik çalışmalar tercih edilmelidir.

- Tezlerde az çalışılan konular daha fazla işlenmelidir. Örneğin yukarıda da belirtildiği gibi tarih öğretiminde özel eğitimle ilgili sadece 1 tane tez yapılmıştır. Özel eğitimin önemi ve ülkemizde yaşayan engelli bireylerin sayısı dikkate alındığında sadece tarih değil, diğer derslerde de özel eğitime ilişkin tez çalışmaları yaptırmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

5. Kaynakça

- Aslan, E. (2012). Atatürk Döneminde Tarih Eğitimi- I: "Türk Tarih Tezi" Öncesi Dönem (1923-1931). *Eğitim ve Bilim*, 37 (164), 331-346.
- Ata, B. (2002). Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin 'müze eğitimi'ne' ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara 2002.
- Ata, B. (2017). Tarih Öğretiminin Tarihi (1869-1922 Dönemi). İçinde İ. H. Demircioğlu ve E. Demircioğlu (Eds.), *Türkiye'de Tarih Eğitimi Araştırmaları El Kitabı* (ss. 1-28). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydemir, A. (2012). Türkiye'de Tarih Öğretimi Hakkında Yayınlanmış Makaleler: Bir Bibliyografya Denemesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (4), 843-863.

- Aydemir, A. (2013). Türkiye’de Tarih Öğretimi Hakkında Yayımlanmış Makaleler: Bir Bibliyografya Denemesi (İlave). *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (6), 113-135.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirci, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çapa, M. (2002). Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Tarih Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 29-30, 39-55.
- Çapa, M. (2012). Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne Geçiş Sürecinde Türkiye’de Tarih Öğretiminin Tarihçesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (3), 1-28.
- Demircioğlu, İ. H. (2008). Türkiye’de Tarih Eğitiminin Tarihi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6 (12), 431-450.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dönmez, C. ve Oruç, Ş. (2004). Atatürkçülük, Tarih, Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Bibliyografyası. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Erözkan, A. (2007). Bilimsel Araştırmalarda Yöntemler. İçinde D. Ekiz (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ss. 99-123). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Güler, İbrahim, Tarihin Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi, Elif Kitabevi, İstanbul 2005.
- Karakuzu, H. ve Acar, E. (2015). Türkiye’de Tarih Felsefesi Çalışmaları Bibliyografyası. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (5), 201-228.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2009). Türk İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi Üzerine Yapılan Tezlerin Analizi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5 (9), 165-180.
- Kütükoğlu, M. S. (1998). *Tarih Araştırmalarında Usûl*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publications.
- Özçelik, İ. (2011). Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Öztürk, Ş. Y. ve Şimşek, A. (2013). Tarih Eğitimi Alanında Yayımlanmış Türkçe Makaleler Bibliyografyası. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 110-145.
- Safran, M. (2015). Türkiye’de Tarih Öğretiminin Gelişimi. İçinde M. Demirel (Ed.), *Tarih Öğretim Yöntemleri* (ss. 10-24), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sakaoğlu, N. (1995). İlkokul Tarih Programları ve Ders Kitapları. İçinde S. Özbaran (Yay. Haz.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları: 1994 Buca Sempozyumu* (ss. 135-144), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Şimşek, A. ve Yazıcı F. (2013). Türkiye’de Tarih Öğretiminin Dünü, Bugünü. *TYB Akademi Dil, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (8), 9-32.
- Türk, İ. C. (2006). Osmanlı devleti’nde tarih eğitimi (1839-1922). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Extended Abstract

The subject of history is the human being, and it investigates the events and their results, done by persons. So history struggles to find the laws, emerging the results of persons' actions and shaping historical events. Also it tries to clarify the historical events' conditions and phases of development-collapse and evolution-corruption. Historians are not a storyteller and a transcriber; they are persons who can be able to explore, find, evaluate and associate historical events. In this context, the role of history education is to transmit this historical information to the community and raise historical awareness of them.

Concerning Turkish history of education, it is possible to say that history started to teach in Ottoman schools after 1869 Statute on General Education (Maarif-i Umumiye Nizamnamesi), prepared by the Minister of National Education Saffet Pasha. Since the beginning of this systematic teaching of history, the numbers of scientific researches on history teaching have also increased. Theses are one of them. The aim of this study is to elicit the current situation and determine future tendencies about history education by doing content evaluation of theses on history education in Turkey. In this context, these research questions are explored:

- 1. What are the contents of theses on Turkish Historical Society?*
- 2. What are the contents of theses on historiography?*
- 3. What are the contents of theses on history education?*

Document analysis, one of the methods of qualitative methodology, was used in the study. As documents, theses, prepared on Turkish Historical Society, historiography and history education, registered and accessible in Turkish Council of Higher Education Thesis Database were explored in the spring semester of 2016-2017 academic year. Firstly, theses were searched by using key words like "Turkish Historical Society", "historiography", "history teaching" and "history education". Then e-enabled theses were downloaded from that pages and others were provided from university libraries or advisors. In the context of the study, in total 368 theses (19 theses related to Turkish Historical Society, in total 139 theses related to historiography and in total 210 theses related to History Education) were reviewed. Collected data were analyzed with content analysis by using the categories like type of thesis, publication year of thesis, university, subject and method.

The results showed that the majority of theses were at master level, the publication years of theses were changeable and the numbers of them increased after 2000. Also the majority of theses were prepared in established universities, founded in the big cities of Turkey. In the context of subject, institutional studies related to Turkish Historical Society, historians and historiography related to historiography, textbooks, teaching-learning strategy, methods and techniques, instructional technology and materials and out of school history education related to history education were among the most studies topics. In the context of method, historical and descriptive methods were among the most studies methods.